

PŘÍBĚHOVÁ PRÓZA ZE ŤIVOTA

DĚTÍ

(PRÓZA S DĚTSKÝM HRDINOU)

Část 1.

(1. polovina 20. století)

TERMINOLOGIE

- **Příběhová próza ze ťivota dětí**
- Řada ťánrových forem a typů: povídka, novela, črta, román

- Tematické varianty tǎnru/tǎnrové varianty:
 - Prázdninový příběh
 - Próza s dívčí hrdinkou
 - (Próza s chlapeckým hrdinou)
- Referenční hrdina
- Základní kompoziční typy:

DO POČÁTKU 20. STOLETÍ

- Konec 19. století: populární historické povídky
 - **Václav Beneš Třebízský**
 - **Karel Václav Rais**
 - **Alois Jirásek**

- Oblíbení i na počátku století 20.

OD POČÁTKU STOLETÍ DO 1. SVĚTOVÉ VÁLKY

- 1913: vznik časopisu **Úhor**
- 1919: založení knihovny původních českých spisovatelů
(**Václav František Suk**)
- 3 základní témata:

- A) Studie dětské psychiky
- B) Sociálně kritické obrazy venkovských dětí
- C) Humorně pojatý typ dětského uličníka

A) STUDIE DĚTSKÉ PSYCHIKY

- **Božena Benešová (1873 – 1936)**
 - Básně, prózy (zejm. povídky), kritiky, fejetony
 - Pro dospělé: mj. román *Člověk* (1919 – 1920)
 - Povídky: *Nedobytá vítězství* (1910), *Tři povídky* (1914), *Kruté mládí* (1917)
 - Nejznámější novela *Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová* (1936)

- **Marie Gebauerová (1869 – 1928)**
 - Překladatelka, spisovatelka, učitelka
 - *Jurka* (1901), *Jurka student* (1922), *Pěť pes* (1916)

- **Růžena Svobodová (1868 – 1920)**
 - Impresionistka
 - *Pokání Blaženčino* (1908)
 - *Hrdinné a bezpomocné dětství* (1920)

B) SOCIÁLNĚ KRITICKÉ OBRAZY VENKOVSKÝCH DĚTÍ

○ Pavel Sula (1882 – 1975)

- Učitel, spisovatel, organizátor kulturního života dětí a mládeže
- *Dolánka* (1908)
- *Zemětluč* (1910)
- Drobné črty: *Človíček* (1913), *Majda Bobeček* (1912)

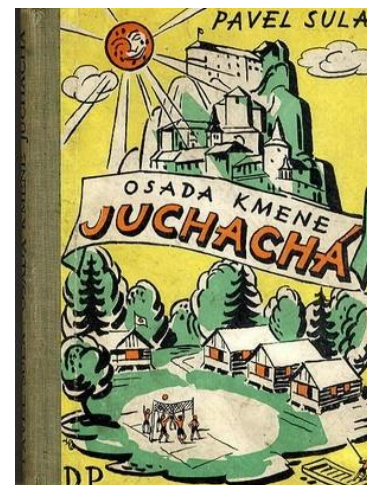
- Meziválečné

období:

Letňáskové

(1931), *Osada*

kmene Juchachá

(1936)

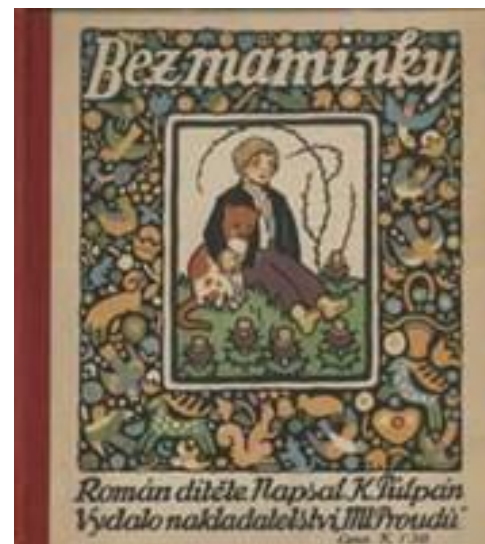
○ **Karel Půlpán (1885 – 1914)**

- Povídky: *Chudé děti* (1912),

Bez maminky (1913)

○ **Josef Krušina ze Švamberka (1850 – 1914)**

- Učitel, spisovatel (povídky, črty, folkloristické články)
- *U Benešů* (1908)
- *V domovské obci* (1905)

- *Z prvních potyček* (1907)
- **Jindřich Šimon Baar** (1869 – 1925)

- Katolický kněz, spisovatel
- představitel Katolické moderny
- Život i dílo spojeno s Chodskem

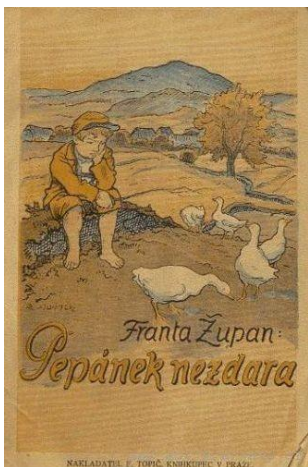
- *Hanýžka a Martínek* (1927)

C) HUMORNĚ POJATÝ TYP DĚTSKÉHO ULIČNÍKA

- **František Ťupan (1858 – 1929)**
 - Vlastním jménem František Procházka
 - Učitel, spisovatel
 - Humoristická próza, povídky, bajky, satiry a pohádky
 - *Pepánek nezdara* (4 díly: 1907 – 1921)

1918 - 1945

- Pokračuje tvorba autorů předchozího období (Benešová, Ťupan, Baar aj.)
- Brak X kvalitní literatura
- Důraz na komplexnost funkcí literatury pro děti a mládež
- Výborní autoři, kteří počítají s dětským čtenářem (Mahen, K. Čapek, J. John aj.)
- Okruhy:

- A) Díla legionářů
- B) Humoristická tvorba (nejen) pro děti
- C) Děti a venkov, děti a příroda
- D) Chlapecká próza ve 30. letech
- E) Prózy s detektivními a dobrodružnými motivy
- F) Příběhová próza s historickou tematikou

A) DÍLA LEGIONÁŘŮ

- Často ve výběrech: např. *Legionářské povídky* (1928)
- 3 významní autoři:
 - František Langer
 - Rudolf Medek

- Josef Kopta

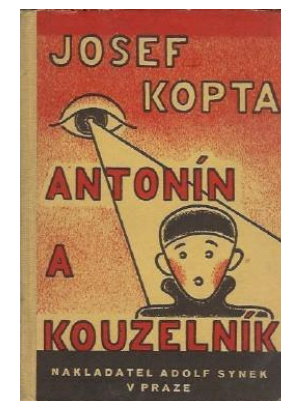
- Josef Kopta (1894 – 1962)

- Prozaik, dramatik, příležitostný básník, novinář

- *O rytíři s plnovousem* (1928, poté in *Tři do kornoutu*) – veršovaná pohádka

- *Antonín a kouzelník* (1930) - povídka

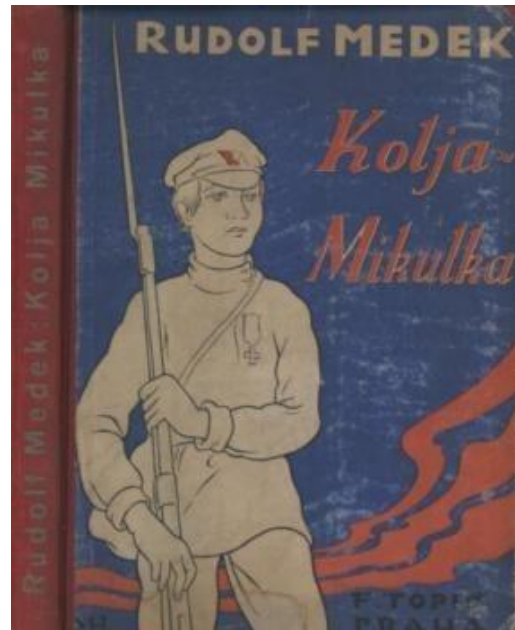
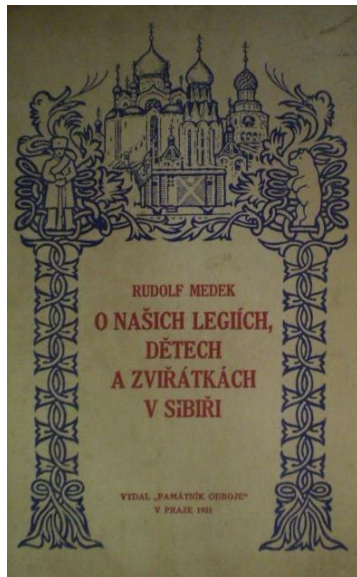
- *Přívoz pod ořechy* (1938) – román

- *Poštovní holub č. 17* (1939) – pásmo povídek
- Rudolf Medek (1890 – 1940)
 - PŮVODNĚ UČITEL, PO VÁLCE GENERÁLEM A ŘEDITELEM PAMÁTNÍKU ODBOJE
 - *O NAŠICH LEGÍÍCH, DĚTECH A ZVÍŘÁTKÁCH V SIBIŘI* (1921)
- *KOLJA MIKULKA* (1927)

○ František Langer (1888 – 1965)

- LÉKAŘ, VOJÁK, SPISOVATEL
 - PRO DĚTI:
 - Několik loutkových her
 - *Telezný vlk* (1920)
 - *Pes druhé roty* (1923)
 - *Bratrstvo bílého klíče* (1934)
 - *Děti a dýka* (1942 v Londýně, 1946 v

ČSR)

B) HUMORISTICKÁ TVORBA (NEJEN) PRO DĚTI

○ Autoři:

- (F. Tupan)
- (F. Langer: Bratrstvo bílého klíče)
- E. Bass
- K. Poláček • J. Ťák

- (Z. Jirotko)

• **Eduard Bass** (1888 – 1946)

- Novinář, prozaik, autor aktovek pro kabaret i písňových textů, kabaretiér, recitátor, herec, autor šansonových a kupletových textů, konferenciér

- Vlastním jménem Eduard Schmidt
- *Klapzubova jedenáctka* (1922)
 - Zfilmována 1938, později na motivy knihy natočen i seriál

Karel Poláček (1892 – 1944)

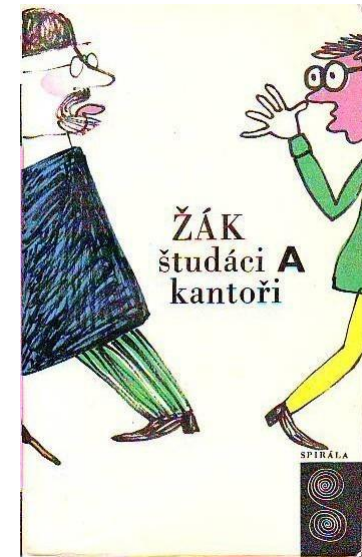
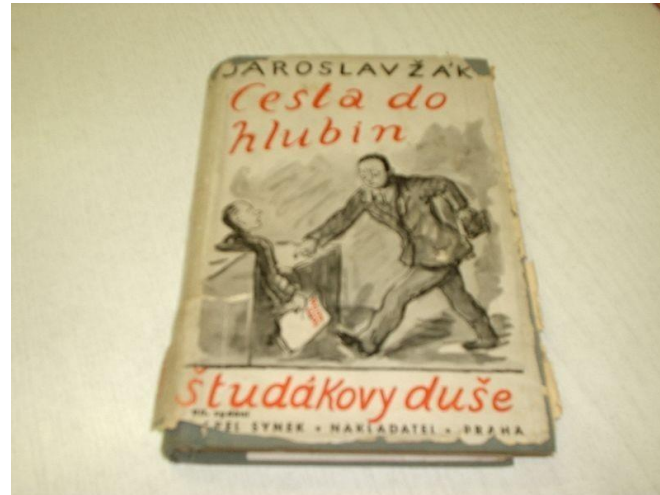
Narodil se v Praze 11. srpna 1892. Zemřel 1. listopadu 1944 v koncentračním táboře.

○ **Jaroslav Ták** (1906 – 1960)

- Spisovatel, středoškolský pedagog, scenárista, lektor státního filmu, novinář
- *Študáci a kantoři* (1937) – zfilm. jako Škola, základ života
- *Cesta do hlubin študákovy duše* (1938)

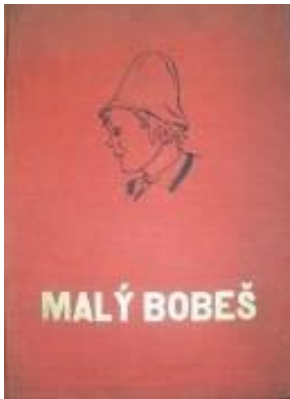

C) DĚTI A VENKOV, DĚTI A PŘÍRODA

- Autoři:
 - J. V. Pleva
 - F. Háj
 - A. Kutinová
 - R. Těsnohlídek

- B. Říha

- Skupina ruralistů:

- J. Knap

- F. Křelina

- V. Prokůpek

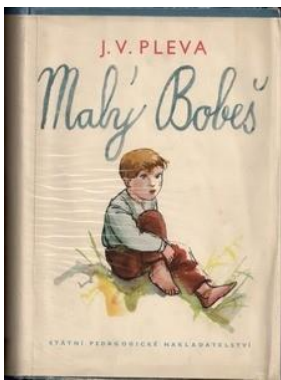
- **Josef Věroným Pleva (1899 – 1985)**

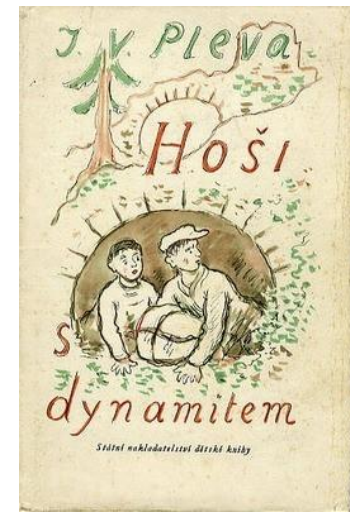
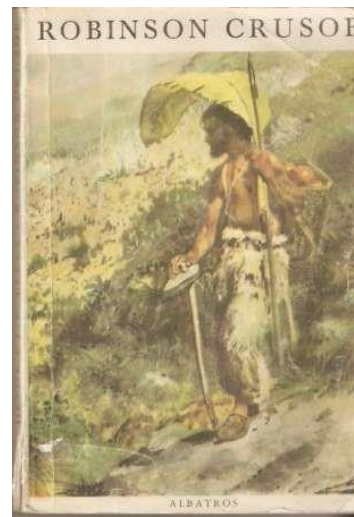
- Mj. učitel a spisovatel

- *Malý Bobeš* (1 – 3: 1931 – 1933 – 1943, přeprac.

- 1950)

- *Hoši s dynamitem* (1934)

○ Převyprávění a aktualizace *Robinsona Crusoe*

(1959)

• **Felix Háj** (1887 – 1934)

○ Vlastním jménem Marie Wágnerová, roz.
Černá

○ *Školák Kája Mařík* (7 dílů, 1926 – 1931)

